

УДК 35.081

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.2.17>

Д. Г. Діяментович

аспірант кафедри публічного управління та землеустрою
Класичного приватного університету

НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЇ, ЗОКРЕМА У СФЕРІ ОСВІТИ

В процесі вивчення нормативно-правової бази встановлено, що основу нормативного забезпечення державної політики у сфері подолання корупції заклав Закон України „Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю”, прийнятий 30 червня 1993 року, яким було визначено систему органів, що здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, зокрема: Координаційний комітет по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю, створений при Президенті України.

Вперше значну роль Міністерство освіти України у боротьбі з корупцією відіграло у серпні 1994 року, коли Указом Президента України на нього поклався обов'язок: здійснити заходи, спрямовані на викриття осіб, які організовують злочинні угруповання, втягують в них молодь, учнів, студентів та інших громадян, використовують для прикриття своєї злочинної діяльності різні охоронні структури.

Встановлено, що перший спеціальний Закон у сфері боротьби з корупцією було прийнято 05.10.1995 року, яким було: надано визначення поняття корупції та корупційних діянь; визначено перелік суб'єктів корупційних діянь, які ведуть боротьбу з корупцією; встановлено спеціальні обмеження щодо державних службовців та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави; встановлено відповідальність за вчинення корупційного правопорушення та порядок відшкодування збитків фізичним та юридичним особам, завданим таким правопорушенням. Виявлено, що середина 2000-их років відзначилась ратифікацією Україною ряду Міжнародних Конвенцій по боротьбі з Корупцією, серед яких Закони України „Про ратифікацію Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією”, „Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції” та „Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією”. Саме ці Конвенції закріплювали основи для універсальної системи протидії та попередження корупції, але ефективність їх реалізації мала залежати від рівня імплементації на національному рівні.

Встановлено, що цілий ряд нормативно-правових актів, спрямованих на запобігання та протидію корупційним ризикам у сфері освіти було прийнято, починаючи з 2018 року. А починаючи з кінця 2022 року Міністерство освіти і науки України своїми Листами затвердило ряд Методичних рекомендацій, якими доповнило правові позиції, серед яких наявність/відсутність конфлікту інтересів під час реалізації повноважень керівником закладу освіти.

Ключові слова: корупція, корупційні правопорушення, державна політика, нормативне забезпечення, сфера освіти.

Постановка завдання. За 2023 рік Україна в Індексі сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index – CPI) Україна отримала 36 балів зі 100 можливих, і тепер посідає 104 місце поміж 180 країн [1]. Досить високий рівень корупції, на сьогодні, пояснюється ще додатковими факторами, серед яких додалися: складність політичної, економічної ситуації

в країні, що обумовлено збройною агресією російської федерації, що обумовило зростання рівня корупції, саме в галузі освіти. Дослідження нормативно-правового забезпечення державної політики у сфері подолання корупції дозволить виявити не врегульовані питання та встановити причини поширення корупційних явищ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання попередження корупційних правопорушень та побудови державної політики подолання корупції завжди було предметом наукових пошуків вчених різних галузей науки. Так, найбільше ця тема цікавила вчених-юристів, зокрема: Д. І. Йосифович присвятив свої праці дискусійним питанням щодо визначення суспільної небезпеки та шкідливості корупційного діяння як адміністративного правопорушення [2]. В. А. Завгородній досліджував принципи і форми взаємодії органів внутрішніх справ з громадськими організаціями у сфері протидії корупції [3]. Досліджували цю тему і вчені в галузі публічного управління. С. С. Серьогін у своєму дисертаційному дослідженні визначив шляхи та засоби удосконалення механізмів протидії та запобігання корупції в органах публічної влади до яких ним віднесено: політичні, інституціональні, економічні, соціальні (суспільно-громадянські, соціокультурні, виховні). Ним приділено увагу проблемам розвитку загальної культури відносин влади в українському суспільстві [4]. Т. П. Попченко у своїх працях розглянув особливості корупції у сфері охорони здоров'я [5]. О. П. Тараненко побудовав алгоритм виявлення, оцінки та усунення корупційних ризиків у сфері публічних закупівель [6]. Питанню подолання корупції у сфері освіти приділяли увагу К. А. Кононенко, Т. В. Черненко, В. М. Трепак, К. А. Бабенко, С. Ж. Лазаренко [7; 8; 9]. Проте, останнім часом, враховуючи складну політичну, економічну ситуацію, що сталася в результаті збройної агресії російської федерації, спостерігається зростання рівня корупції в усіх сферах життя, зокрема й у сфері освіти.

Метою статті – є: дослідження динаміки прийняття нормативно-правових актів для забезпечення державної політики у сфері подолання корупції, зокрема й у сфері вищої освіти.

Виклад основного матеріалу.

Основу нормативного забезпечення державної політики у сфері подолання корупції заклав ЗУ „Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю”, який було прийнято 30 червня

1993 року. Саме цим Законом було визначено систему органів, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, і серед яких був Координаційний комітет по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю, створений при Президенті України.

До компетенції Координаційного комітету належало:

- координація і сприяння діяльності органів, які беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю;
- розробка стратегії і рекомендацій щодо тактики боротьби з організованою злочинністю;
- організація співробітництва з питань боротьби з організованою злочинністю з відповідними органами інших держав та міжнародними установами;
- підготовка щорічних і спеціальних доповідей (інформацій) про стан організованої злочинності в Україні, основні напрями та результати боротьби з нею;
- вирішення питань щодо розпорядження фондом сприяння боротьби з організованою злочинністю (ч. 3, ст. 5 Закону [10]).

Крім того, у Верховній Раді України було створено Комітет Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією, який мав цілий ряд повноважень, серед яких:

- перевіряти виконання законів про боротьбу з корупцією, а також доручати проведення перевірок іншим органам та посадовим особам;
- вносити подання щодо виявлених правопорушень про притягнення до відповідальності посадових осіб за вчинення корупційних правопорушень (ч. 1, ст. 25 Закону [10]).

За для посилення боротьби з корупцією у серпні 1994 року Президентом України було видано відповідний Указ, де особлива роль відводилась Міністерству освіти, зокрема на них покладался обов'язок: здійснити заходи, спрямовані на викриття осіб, які організовують злочинні угруповання, втягують в них молодь, учнів, студентів та інших громадян, використовують для прикриття своєї злочинної діяльності різні охоронні структури [11]. Міністерству освіти було надано завдання: перед-

бачити включення до державних планів наукових досліджень проблематики, пов'язаної з економіко-кримінологічними дослідженнями. Для реалізації цієї мети було прийнято рішення заснувати спеціалізований вищий навчальний заклад МВС – Український інститут міліції з метою нарощування кадрового потенціалу служб з боротьби з організованою злочинністю, кримінальним приховуванням прибутків від оподаткування [11].

Спеціальний Закон у сфері боротьби з корупцією було прийнято 05.10.1995 року [12], яким було: надано визначення поняття корупції та корупційних діянь; визначено перелік суб'єктів корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією та органів, які ведуть боротьбу з корупцією; встановлено спеціальні обмеження щодо державних службовців та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, спрямовані на попередження корупції; введено декларування доходів осіб, уповноважених на виконання функцій держави; встановлено відповідальність за порушення спеціальних обмежень особами, уповноваженими на виконання функцій, за порушення вимог фінансового контролю, за невжиття заходів щодо боротьби з корупцією, за умисне невиконання останніми своїх обов'язків по боротьбі з корупцією; відшкодування збитків фізичним та юридичним особам, завданим корупційними правопорушеннями.

На виконання ЗУ „Про боротьбу з корупцією” у квітні 1997 року Указом Президента України було затверджено „Національну програму боротьби з корупцією”, в межах якої було надано доручення подати Кабінетові Міністрів України до 1 листопада 1997 року проект Закону „Про боротьбу з корупцією”, в якому має бути визначено: перелік можливих суб'єктів корупційних діянь; умови визнання протиправним діянням одержання посадовою особою винагороди, подарунка, послуги; механізм повідомлення, реєстрації, перевірки та розгляду фактів корупційних діянь; перелік посад, кандидати на зайняття яких підлягають обов'язковій спеціальній перевірці; конкретизацію відповідальності керівників органів виконавчої влади за

бездіяльність у боротьбі з корупцією в підвідомчих їм структурах [13].

У квітні 1998 року було затверджено Концепцію боротьби з корупцією на 1998–2005 роки, яка чітко визначила форми корупційних діянь, зокрема:

- зловживання владою або посадовим становищем, перевищення влади або посадових повноважень, що вчиняються для задоволення корисливих чи інших особистих інтересів або інтересів інших осіб;

- розкрадання державного, колективного або приватного майна з використанням посадового становища;

- незаконне одержання матеріальних або інших благ, пільг та інших переваг;

- одержання кредитів, позичок, допомоги, придбання цінних паперів, нерухомості або іншого майна з використанням пільг чи переваг, не передбачених законодавством, або на які особа не має права;

- хабарництво;

- здійснення безпосередньо та через посередників або підставних осіб підприємницької діяльності з використанням влади чи посадових повноважень;

- сприяння з використанням посадового становища фізичним і юридичним особам у здійсненні ними підприємницької та іншої діяльності з метою незаконного одержання за це матеріальних або інших благ, пільг та інших переваг;

- використання інформації, одержаної під час виконання посадових обов'язків, у корисливих чи інших особистих інтересах;

- надання необґрунтованих переваг фізичним або юридичним особам шляхом підготовки і прийняття нормативно-правових актів чи управлінських рішень;

- протегування з корисливих або інших особистих інтересів у призначенні на посаду особи, яка за діловими і професійними якостями не має переваг перед іншими кандидатами [14].

У Концепції велика роль віддавалась Міністерству освіти, адже передбачала: розробку та впровадження програми підвищення рівня знань й виховання різних верств населення у напрямку формування негативного ставлення до корупції, зміцнення патріотичної мотивації особистої

та участі у запобіганні й викритті фактів корупційних діянь; а також, введення до загальноосвітніх та просвітницьких програм та поширення через засоби масової інформації знань про права громадян та механізми їх реалізації в державних установах [14].

Середина 2000-их років відзначилась ратифікацією Україною ряду Міжнародних Конвенцій по боротьбі з Корупцією.

Так, у березні 2005 року було прийнято ЗУ „Про ратифікацію Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією“, відповідно до якої кожна сторона, яка підписала цю Конвенцію мала передбачити у своєму внутрішньому законодавстві ефективні засоби правового захисту осіб, яким заподіяно шкоду внаслідок корупційних дій, з метою надання їм можливості захищати свої права та інтереси [15]. Конвенція передбачала в межах національного законодавства запровадити механізм компенсації заподіяної шкоди внаслідок корупційних дій, а також встановлення обставин за якими компенсація може бути зменшена чи відмовлено у її отриманні.

У жовтні 2006 року Верховною Радою України було ратифіковано Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти корупції, відповідно до якої кожна з Держав-учасниць мала особливо ретельно здійснювати підбір й підготовку кадрів для заняття державних посад, які вважаються особливо вразливими з точки зору корупції та сприяти виплаті належної винагороди та встановленню справедливих окладів з урахуванням економічного розвитку Держави для цих осіб [16].

Ратифікація цієї Конвенції торкнулася й системи освіти, адже Держави-учасниці мали сприяти розробці та запровадженню освітніх й навчальних програм, які мали містити посилення на кодекси або стандарти поведінки у відповідних галузях [16]. І як наслідок в кожній країні мали бути розроблені кодекси і стандарти поведінки державних посадових осіб за для правильного, добросовісного й належного виконання покладених на них державою функцій.

Ратифікація Конвенції торкнулася й приватного сектору, де держава-учасниця для запобігання корупції зобов'я-

зана була вчинити заходи щодо посилення стандартів бухгалтерського обліку та аудиту в приватному секторі та встановити цивільно-правові, адміністративні або кримінальні санкції [16].

Науковці зазначають, що не дивлячись на те, що Конвенція ООН проти корупції закріплює основи для універсальної системи протидії та попередженню корупції, ефективність її реалізації буде залежати від рівня її імплементації та дотримання на національному рівні. Особливо важливого значення набувають положення про міжнародне співробітництво, які дають можливість національним правоохоронним органам отримувати докази з інших держав-членів або вимагати екстрадиції осіб, винних у вчиненні злочинів корупції [17, с. 93].

Саме цій Конвенції належить центральне місце у системі міжнародних договорів у сфері протидії корупції. Її основне значення полягає у створенні теоретичної основи для адаптації національного законодавства та визначенні фундаментальних засад антикорупційної політики держав-учасниць цього міжнародного договору [18].

Крім того, Конвенція визначила види корупційних правопорушень, серед яких: підкуп національних державних посадових осіб; підкуп іноземних державних посадових осіб і посадових осіб міжурядових організацій; розкрадання, неправомірне привласнення або інше нецільове використання майна державною посадовою особою; зловживання впливом; зловживання службовим становищем; незаконне збагачення; розкрадання майна в приватному секторі; відмивання доходів, здобутих злочинним шляхом; приховування. Серед видів відповідальності за вчинення корупційних дій Конвенцією було рекомендовано застосувати – призупинення операцій, арешт і конфіскацію.

У цей же час Верховна Рада України ратифікує Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією в якій було рекомендовано Державам-учасницям вжити заходи на національному рівні за вчинення кримінального діяння у вигляді: дачі хабара національним державним посадовим особам; дачі хабара у приватному

секторі, умисне обіцяння, пропонування чи надання будь-якою особою прямо чи опосередковано будь-якої неправомірної переваги посадовим особам, для них особисто чи для інших осіб, з метою заохочення їх до виконання чи невиконання своїх службових обов'язків [19].

У цьому ж році (2006) Схвалено Указом Президента України Концепцію подолання корупції в Україні „На шляху до доброчесності“, в якій серед основних шляхів подолання корупції було визначено: забезпечення доброчесності в органах державної влади та органах місцевого самоврядування; посилення ролі громадянського суспільства та засобів масової інформації у виявленні та запобіганні корупції покарання за корупційні діяння [20].

У червні 2009 року спостерігаються суттєві кроки по боротьбі з корупцією, що пояснюється прийняттям нового Закону України „Про засади запобігання та протидії корупції“. Саме цей Закон надав нормативне визначення поняттям: „корупційне правопорушення“, „корупція“, „неправомірна вигода“, „конфлікт інтересів“.

Крім того Закон [21] уточнив склад суб'єктів відповідальності за корупційні правопорушення та суб'єктів, які здійснюють заходи щодо запобігання та протидії корупції; визначив заходи щодо запобігання та протидії корупції (як то, обмеження: спрямовані на запобігання та протидію корупції, щодо одержання подарунків, щодо роботи близьких осіб, стосовно осіб, які звільнилися з посад або припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави, органів місцевого самоврядування, щодо юридичних осіб, яких притягнуто до відповідальності за вчинення корупційного правопорушення). Серед заходів щодо запобігання та протидії корупції було введено: спеціальну перевірку щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування та фінансовий контроль.

І нарешті було введено в обіг поняття „кодексу поведінки“ в якому має бути визначено вимоги до поведінки осіб, які вони мають зобов'язані дотримуватись під час виконання своїх службових повнова-

жень. А держава має сприяти закріпленню норм професійної етики.

Цим Законом [21] було нормативно закріплено порядок врегулювання конфлікту інтересів та визначені вимоги щодо прозорості інформації у приватній сфері. Вперше було запроваджено інститут участі громадкості у запобіганні корупційним діянням.

ЗУ „Про засади запобігання та протидії корупції“ визначив види відповідальності за вчинення корупційних правопорушень, а саме: кримінальну, адміністративну, цивільно-правову або дисциплінарну та усунення наслідків корупційних правопорушень (що може бути у вигляді відшкодування шкоди, завданої державі, відновлення прав та законних інтересів й відшкодування збитків, завданих фізичним та юридичним особам внаслідок вчинення корупційного правопорушення, вилучення незаконно одержаного майна).

У червні 2009 року було прийнято Закон, який встановив відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень та визначив види стягнень, які до них можуть бути застосовані, зокрема: штраф; заборона займатися певним видом діяльності; конфіскація майна; ліквідація юридичної особи [22]. Але, у даному випадку, мабуть, мова йде лише про адміністративну відповідальність, тому як кримінальна відповідальність юридичних осіб з'явилась лише з прийняттям ЗУ „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб“ 23 травня 2013 року [23].

І у травні 2014 року інститут кримінальної відповідальності знайшов своє розповсюдження як раз то стосовно притягнення до відповідальності юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень. Так, ЗУ „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України“ [24] було запроваджено такі види стягнень, як: спеціальна конфіскація та штраф за вчинення кримінального пра-

вопорушення у вигляді: зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України); зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364-1 КК України); зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365-2 КК України); прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України); підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368-3 КК України); підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368-4 КК України); незаконне збагачення (ст. 368-5 КК України); пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК України) [25].

Наприкінці 2009 року розпочинається активна співпраця з громадкістю у напрямку попередження корупційних діянь, що знайшло своє відображення у виданні Постанови КМУ „Про затвердження Порядку інформування громадськості про результати роботи у сфері протидії корупції”, відповідно до якої на державні органи було покладено обов'язок: розміщувати на інформаційних стендах у приміщеннях, в яких здійснюється прийом громадян, на власних веб-сайтах та у засобах масової інформації відомості, що постійно оновлюються, зокрема: найменування установи, поштову та електронну адреси, номер телефону, адресу офіційного веб-сайта, а також інформацію про посадових осіб, яких можна повідомити про вчинення корупційних правопорушень; нормативно-правові акти з питань протидії корупції; інформацію про корупційні правопорушення, що викликали широкий громадський резонанс, факти викриття злочинів та факти притягнення посадових та юридичних осіб до відповідальності за вчинення корупційних злочинів і правопорушень [26].

На Міністерства, центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації, спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю МВС, по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю СБУ було покладено

обов'язок подавати інформацію стосовно: результатів проведення спеціальної перевірки щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних з виконанням функцій держави; результати здійснення заходів щодо запобігання корупційним правопорушенням; результати соціологічних досліджень, що проводилися державними та недержавними науково-дослідними установами з питань поширення корупції [27].

У квітні 2011 року було доповнено Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) главою 13-А, яка була присвячена притягненню до відповідальності за вчинення адміністративних корупційних правопорушень, зокрема було визначено такі склади правопорушень, як то: порушення обмежень щодо використання службового становища (ст. 172-2. КУпАП); пропозиція або надання неправомірної вигоди (ст. 172-3 КУпАП); порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172-4 КУпАП); порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка (пожертви) (ст. 172-5 КУпАП); порушення вимог фінансового контролю (ст. 172-6 КУпАП); порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів (ст. 172 КУпАП); незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень (ст. 172-8 КУпАП); невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172-9 КУпАП) [28].

У квітні 2013 року було доповнено Кримінальний кодекс України з метою приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією [29] в частині уточнення складів окремих корупційних правопорушень, серед яких: Підкуп працівника державного підприємства, установи чи організації (ст. 354 КК України); прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України); пропозиція або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК України); провакація підкупу (ст. 370 КК України).

У вересні 2013 року Кабінет Міністрів України затвердив Типове положення

про уповноважений підрозділ (особу) з питань запобігання та виявлення корупції, основними завданнями якого стали: підготовка, забезпечення та контроль за здійсненням заходів щодо запобігання корупції; надання методичної та консультаційної допомоги з питань дотримання вимог антикорупційного законодавства; участь в інформаційному та науково-дослідному забезпеченні здійснення заходів щодо запобігання та виявлення корупції; проведення організаційної та роз'яснювальної роботи із запобігання, виявлення і протидії корупції; здійснення контролю за дотриманням антикорупційного законодавства та врегулювання конфлікту інтересів [30].

14 жовтня 2014 року було прийнято новий ЗУ "Про запобігання корупції", у цьому Законі окрім уточнення понять „корупційне правопорушення”, „корупція”, „неправомірна вигода”, „конфлікт інтересів”, було надано визначення поняттям: „близькі особи”, „посадова особа юридичної особи публічного права”; визначено статус Національного агентства з питань запобігання корупції; з'явилися нові форми запобігання корупційним правопорушенням, як то: обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища; обмеження щодо одержання подарунків; запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поводження з ними; обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності; обмеження спільної роботи близьких осіб [31]. Нарешті, знайшли своє нормативне закріплення правила етичної поведінки, які мали відповідати принципам: політична нейтральності; неупередженості; компетентності і ефективності; нерозголошення інформації; утримання від виконання незаконних рішень чи доручень [31]. Цим Законом передбачалося здійснення моніторингу способу життя посадових осіб з метою встановлення відповідності їх та членів їх родини рівня життя від розміру одержаного доходу, який зазначений у податковій декларації.

Закон, також, встановив обов'язок юридичних осіб затверджувати антикорупційну програму на державних, кому-

нальних підприємствах, господарських товариств (у яких державна або комунальна частка перевищує 50 %), де середньооблікова чисельність працюючих перевищує п'ятдесят осіб за звітний рік, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) сімдесят мільйонів гривень [31].

Але, не дивлячись на те, що ЗУ "Про запобігання корупції" було прийнято у жовтні 2014 року, де було визначено статус Національного агентства з питань запобігання корупції, лише у березні 2015 року Кабінетом Міністрів України було прийнято рішення „Про утворення Національного агентства з питань запобігання корупції” [32]. А у лютому 2016 року урядом було прийнято рішення про створення Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів [33].

У червні 2016 року Національним агентством з питань запобігання корупції було визначено Переліку посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків, до яких належали: посада Керівника Офісу Президента України, його першого заступника та заступника, посади керівників та заступників керівників структурних підрозділів у складі самостійних структурних підрозділів центрального апарату Національного банку України, посади керівників та заступників керівників самостійних структурних підрозділів територіальних управлінь Державної судової адміністрації України, посади керівників державних підприємств, установ, організацій державної форми власності та їх заступників, посади державної служби та в органах місцевого самоврядування [34]. Пізніше (у листопаді 2023 року) Національне агентство з питань запобігання корупції затвердило новий Перелік посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків [35], перелік яких було доповнено посадами: керівників підприємств, які здійснюють діяльність у галузі містобудування, житлово-комунального господарства; використання та охорони земель, природних ресурсів і охорони довкілля; соціально-економічного розвитку; транспорту та дорожнього господарства; управління

майном, торгівлі та розвитку підприємництва.

В цей же період Національним агентством з питань запобігання корупції було затверджено Порядок проведення перевірок, де було визначено підстави для проведення: планових та позапланових перевірок [36].

У жовтні 2016 року Кабінетом Міністрів України було видано нормативно-правовий, який визначав заходи запобігання корупції в міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади, зокрема окремий Розділ Постанови був призначений Міністерству освіти України.

В межах запобігання корупції в Міністерстві освіти України (далі – МОН) було передбачено:

- запровадження ефективного державного моніторингу та громадського контролю за земельними ділянками та об'єктами державної власності юридичних осіб, що належать до сфери управління МОН, шляхом створення відкритої інформаційної інтерактивної карти таких об'єктів;

- запровадження кращого європейського досвіду для конкурсного відбору МОН проектів наукових досліджень та науково-технічних розробок, які фінансуються за рахунок бюджетних коштів;

- спрощення процедури ліцензування освітньої діяльності закладів вищої освіти, переведення її в електронний формат;

- сприяння академічній доброчесності в Україні шляхом запровадження процедури перевірки дисертацій на відсутність/наявність академічного плагіату;

- запровадження системи електронного урядування з громадянами [37].

З метою ефективного обміну інформацією між державними органами та суспільством в частині виявлення та попередження корупційних порушень, Урядом було схвалено „Стратегію комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції”, якою було передбачено: забезпечення суспільства достатнім обсягом інформації щодо поняття „корупція”, її видів та форм, шкоди, якої вона завдає суспільству в цілому, та кожному окремому громадянину та майбутнім поколінням; перебігу антикорупційної реформи; особливостей новостворених антикорупційних інститу-

цій та імплементації прийнятих законодавчих актів; прогресу у розслідуваннях корупційних правопорушень, здійснених високопосадовцями; формування довіри до державної антикорупційної політики та загальної підтримки антикорупційної реформи та принципу „нульової толерантності” до корупції в суспільстві [38].

У лютому 2018 року Національним агентством з питань запобігання корупції було видане Рішення „Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення”. Такий реєстр мав вестися з метою:

- забезпечення єдиного обліку осіб, які вчинили корупційні правопорушення, та юридичних осіб, до яких застосовано заходи кримінально-правового характеру;

- забезпечення проведення спеціальної перевірки відомостей стосовно осіб, які претендують на зайняття посад з підвищеним корупційним ризиком;

- аналізу відомостей про осіб, які вчинили корупційні правопорушення, з метою визначення сфер державної політики та посад, пов'язаних з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, з найбільш корупційними ризиками, та подальшим формуванням державної антикорупційної політики, тощо [39].

У 2018 році Міністерством освіти і науки України (МОН) було видано цілий ряд нормативно-правових актів, спрямованих на запобігання та протидію корупційним ризикам.

Адже, під час ідентифікації корупційних ризиків у МОН визначалися вразливі до ризиків його сфери діяльності, окремі функції та завдання, конкретні напрями діяльності структурних підрозділів під час виконання ними функцій та завдань. Як джерела отримання інформації для ідентифікації корупційних ризиків використовувалися звернення, що надійшли до органу влади від фізичних та юридичних осіб та результати перевірок, аудитів, проведених контролюючими органами, а також внутрішніх перевірок та службових розслідувань у МОН, інтерв'ювання представників громадськості; публікації в засобах масової інформації та соціальних мережах; інформація з відкритих реєстрів [40].

Без сумніву отримана інформація вказала на існування цілого ряду проблем у сфері освіти та наявних проявів корупції.

Тому, на виконання ЗУ „Про запобігання корупції” від 14 жовтня 2014 р., № 1700-VII (статті 19), яким зобов'язано міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, приймати антикорупційні програми – МОН у березні 2018 року затвердило таку програму, якою було передбачено здійснення навчання та у 2018–2020 роках та провести ряд тренінгів, семінарів та інформаційних кампаній, спрямованих на підвищення рівня знань з питань антикорупційного законодавства [41]. Пізніше, на підставі проведення оцінки корупційних ризиків у Міністерстві освіти і науки України у січні 2021 р. № 1 [42] було затверджено Антикорупційні програми Міністерства освіти і науки України на 2021–2023 роки [43] та на 2024–2026 роки [44].

У листопада 2020 року МОН видало Наказ, яким затвердило алгоритму прийняття та розгляду в Міністерстві освіти і науки України повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень закону України «Про запобігання корупції» [45], що мало здійснюватися через офіційний вебсайт Міністерства освіти і науки України, або шляхом повідомлення на „гарячу лінію”.

У цей же період Національне агентство з питань запобігання корупції видає Наказ стосовно вдосконалення процесу управління корупційними ризиками, яким було прописано етапи оцінювання корупційних ризиків; порядок дослідження середовища організації та визначення обсягу оцінювання корупційних ризиків. Середовище організації має складатися із внутрішніх та зовнішніх факторів. До внутрішніх факторів належать: активи організації; завдання, функції та повноваження організації, процеси прийняття рішень; культура організації; договірні та інші відносини і зобов'язання, які існують всередині організації, а також між організацією та юридичними особами, які належать до сфери її управління; система управління організацією, її організаційна структура; стратегії, політики та стан-

дарті діяльності організації. Зовнішніми факторами – є: правові, політичні, соціальні, економічні, технологічні, культурні, екологічні та територіальні фактори на міжнародному, національному або місцевому рівнях; взаємозв'язки між зовнішніми заінтересованими сторонами та організацією [46]. Надалі цей Наказ визначав ідентифікацію корупційних ризиків та їх подальший аналіз.

У своєму Листі „Про дотримання антикорупційного законодавства” МОН оповило Методичні рекомендації, які доповнило низкою правових позицій, серед яких наявність/відсутність конфлікту інтересів під час реалізації повноважень з оплати праці (преміювання, встановлення надбавок), зокрема: конфлікт інтересів у керівника, у якого в підпорядкуванні працюють близькі особи; конфлікт інтересів у особи при прийнятті рішень щодо свого керівника; конфлікт інтересів у керівників закладів освіти, які працюють в цих же закладах за сумісництвом; конфлікт інтересів при спільній роботі близьких осіб [47].

Також, у своєму Листі МОН уточнило, що Національне агентство розробило тест, який допомагає встановити наявність або відсутність у особи конфлікту інтересів. Тест може пройти будь-яка особа, яка має сумніви щодо наявності в неї конфлікту інтересів, і отримати відповідь на своє питання [47].

У ч. 1, ст. 1 ЗУ „Про запобігання корупції” міститься визначення: потенційний конфлікт інтересів (як наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи не вчинення дій під час виконання зазначених повноважень) та реальний конфлікт інтересів (як суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи не вчинення дій) [31]. Розділ V цього Закону повністю присвячений запобіганню та врегулюванню конфлікту інтересів. Звичайно, конфлікт інтересів завжди присутній

у сфері освіти, тому як є можна зіштовхнутися з ситуацією, коли близька особа керівника закладу вищої освіти виконує адміністративно-управлінські функції у цьому закладі, або ж є науково-педагогічним працівником, і не залежно від наявності прямого підпорядкування керівникові закладу вищої освіти – має місце конфлікт інтересів.

Висновки. Встановлено, що основу нормативного забезпечення державної політики у сфері подолання корупції заклав ЗУ „Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю”, прийнятий 30 червня 1993 року, яким було визначено систему органів, що здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, зокрема: Координаційний комітет по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю, створений при Президенті України.

Вперше значну роль Міністерство освіти України у боротьбі з корупцією відіграло у серпні 1994 року, коли Указом Президента України на нього поклався обов'язок: здійснити заходи, спрямовані на викриття осіб, які організовують злочинні угруповання, втягують в них молодь, учнів, студентів та інших громадян, використовують для прикриття своєї злочинної діяльності різні охоронні структури.

Перший спеціальний Закон у сфері боротьби з корупцією було прийнято 05.10.1995 року, яким було: надано визначення поняття корупції та корупційних діянь; визначено перелік суб'єктів корупційних діянь, які ведуть боротьбу з корупцією; встановлено спеціальні обмеження щодо державних службовців та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави; встановлено відповідальність за вчинення корупційного правопорушення та порядок відшкодування збитків фізичним та юридичним особам, завданим таким правопорушенням. На сьогодні діє ЗУ „Про запобігання корупції”, який було прийнято 14 жовтня 2014 року, в якому знайшли своє нормативне закріплення правил етичної поведінки посадової особи, які мали відповідати певним принципам: політична нейтральності; неупередженості; компетентності

і ефективності; нерозголошення інформації; утримання від виконання незаконних рішень чи доручень.

Середина 2000-их років відзначилась ратифікацією Україною ряду Міжнародних Конвенцій по боротьбі з Корупцією, серед яких: ЗУ „Про ратифікацію Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією”, ЗУ „Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції” та ЗУ „Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією”. Саме ці Конвенції закріплювали основи для універсальної системи протидії та попередження корупції, але ефективність їх реалізації мала залежати від рівня імплементації на національному рівні.

Цілий ряд нормативно-правових актів, спрямованих на запобігання та протидію корупційним ризикам у системі освіти було прийнято, починаючи з 2018 року, зокрема Міністерством освіти і науки України на виконання ЗУ „Про запобігання корупції” прийнято антикорупційні програми у березні 2018 року у січні 2021 року та у березні 2024 року. А починаючи з кінця 2022 року Міністерство освіти і науки України своїми Листами затвердило цілий ряд Методичних рекомендацій, якими доповнило правові позиції, серед яких наявність/відсутність конфлікту інтересів під час реалізації повноважень керівником закладу освіти.

Список використаної літератури:

1. Стан корупції в Україні 2023: сприйняття, досвід, ставлення. URL: <https://engage.org.ua/stan-koruptsii-v-ukraini-2023-spryjniattia-dosvid-stavlennia/>
2. Йосифович Д.І. Адміністративна відповідальність посадових осіб органів місцевого самоврядування за корупційні діяння : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Л., 2009. 20 с. – укр.
3. Завгородній В. А. Адміністративно-правове регулювання взаємодії органів внутрішніх справ та громадських організацій у протидії корупції : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Д., 2010. 20 с. – укр.
4. Серьогін С.С. Механізми попередження та протидії корупції в органах публічної влади України : автореф. дис. ... канд.

- наук з держ. упр. : 25.00.02 / С.С. Серьогін ; Нац. акад. держ. упр. при Президенті України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. Х., 2010. 20 с. – укр.
5. Попченко Т. П. Розвиток державно-управлінських механізмів протидії виникненню корупції у сфері охорони здоров'я в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02; Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. К., 2010. 20 с. – укр.
  6. Тараненко О. П. Державно-управлінські механізми запобігання корупції у сфері публічних закупівель: автореф. дис. ... к. держ. упр. : 25.00.02 – Механізми державного управління; Національна академія державного управління при Президенті України. 2020 – укр.
  7. Кононенко К. А., Черненко Т. В. Корупція в освітній галузі: загрози стратегічному розвитку українського суспільства: Стратегічні пріоритети. 2014. № 1. С. 123-128. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2014_1_18
  8. Трепак В. М. Корупція в українській освіті як пріоритетний об'єкт протидії: Прикарпатський юридичний вісник. 2016. Вип. 4. С. 111-116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pjuv_2016_4_27
  9. Бабенко К. А. Лазаренко С. Ж. Корупція в системі вищої освіти: сутність, причини та наслідки: Державне управління: удосконалення та розвиток. 2015. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2015_2_3
  10. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон від 30 червня 1993 р., № 3341-XII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>
  11. Питання посилення боротьби з корупцією та іншими злочинами в сфері економіки: Указ від 27 серпня 1994 р., № 484/94 / Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/484/94#Text>
  12. Про боротьбу з корупцією: Закон від 05.10.1995 р., № 356/95-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/356/95-%D0%B2%D1%80#Text>
  13. Національна програма боротьби з корупцією: Указ від 10 квітня 1997 р., № 319/97 / Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/319/97#Text>
  14. Концепція боротьби з корупцією на 1998 – 2005 роки: Указ від 24 квітня 1998 р., № 367/98 / Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/367/98#top>
  15. Про ратифікацію Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією: Закон від 16 березня 2005 р., № 2476-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2476-15#Text>
  16. Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції: Закон від 18 жовтня 2006 р., № 251-V / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/251-16#Text>
  17. Петрашко С.Я. Конвенція ООН проти корупції: універсалізація стандартів у сфері протидії корупцією: Науковий вісник Ужгородського університету. Серія „Право”. 2011. Випуск 15. с. 90-94. <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://dSPACE.UZHNU.EDU.UA/jspui/bitstream/lib/17414/1/%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%92%D0%95%D0%9D%D0%A6%D0%86%D0%AF%20%D0%9E%D0%9E%D0%9D%20%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%A2%D0%98%20%D0%9A%D0%9E%D0%A0%D0%A3%D0%9F%D0%A6%D0%86%D0%87%20%D0%A3%D0%9D%D0%86%D0%92%D0%95%D0%A0%D0%A1%D0%90%D0%9B%D0%86%D0%97%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%AF%20%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%9D%D0%94%D0%90%D0%A0%D0%A2%D0%86%D0%92%20%D0%A3%20%D0%A1%D0%A4%D0%95%D0%A0%D0%86.pdf>
  18. Задорожній О. В. Міжнародно-правові стандарти боротьби з корупцією. Юридичний науковий електронний журнал. 2013. с. 49-55. <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://ELAR.NAIAU.KIEV.UA/server/api/core/bitstreams/24d5bdf2-0286-45e8-bcbb-53bdc07e75d6/content>
  19. Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією: Закон від 18 жовтня 2006 р., № 252-V / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/252-16#Text>
  20. Концепція подолання корупції в Україні „На шляху до доброчесності”: Указ від 11 вересня 2006 р., № 742/2006 / Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742/2006#Text>
  21. Про засади запобігання та протидії корупції: Закон від 11 червня 2009 р., № 1506-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1506-17#Text>

22. Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень: Закон від 11 червня 2009 р., № 1507-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1507-17#Text>
23. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб: Закон від 23 травня 2013 р., № 314-VII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/314-18#n6>
24. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України: Закон від 13 травня 2014 р., № 1261-VII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1261-18#n29>
25. Кримінальний кодекс України: Закон від 5 квітня 2001 р. № 2341-III / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
26. Про затвердження Порядку інформування громадськості про результати роботи у сфері протидії корупції: Постанова від 8 грудня 2009 р., № 1336 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1336-2009-%D0%BF#Text>
27. Питання інформування про результати роботи у сфері запобігання та протидії корупції: Постанова від 8 грудня 2009 р. N 1419 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1419-2009-%D0%BF#Text>
28. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення: Закон від 7 квітня 2011 р., № 3207-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3207-17#Text>
29. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією: Закон від 18 квітня 2013 р., № 221-VII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/221-18#Text>
30. Питання запобігання та виявлення корупції: Постанова від 4 вересня 2013 р. № 706 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/706-2013-%D0%BF#Text>
31. Про запобігання корупції: Закон від 14 жовтня 2014 р., № 1700-VII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
32. Про утворення Національного агентства з питань запобігання корупції: Постанова від 18 березня 2015 р. № 118 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/118-2015-%D0%BF#Text>
33. Про утворення Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: Постанова від 24 лютого 2016 р. № 104 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/104-2016-%D0%BF#Text>
34. Про затвердження Переліку посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків: Рішення від 17.06.2016 р., № 2 / Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0987-16#Text>
35. Про затвердження Переліку посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків: Наказ від 06 листопада 2023 р., № 249/23 / Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1966-23#Text>
36. Про затвердження Порядку проведення перевірок Національним агентством з питань запобігання корупції Рішення 11.08.2016 р., № 2 / Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1230-16#Text>
37. Деякі питання запобігання корупції в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади: Постанова від 5 жовтня 2016 р. № 803-р / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/803-2016-%D1%80#Text>
38. Про схвалення Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції: Постанова від 23 серпня 2017 р. № 576-р / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-2017-%D1%80#Text>
39. Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення: Рішення від 09.02.2018 р., № 166 / Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0345-18#Text>

40. Про затвердження Звіту за результатами оцінки корупційних ризиків в Міністерстві освіти і науки України: Наказ від 22.03.2018 р., № 275 / Міністерство освіти і науки України. URL: <file:///C:/Users/Tviy%20Device/Downloads/66167cff7617a113887856.pdf>
41. Про затвердження антикорупційної програми міністерства освіти і науки України на 2018 рік: Наказ від 22 березня 2018 р. № 274 / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0675729-18#top>
42. Про проведення оцінки корупційних ризиків у Міністерстві освіти і науки України: Наказ від 04 січня 2021 р. № 1 / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-provedennya-ocinki-korupciynih-rizikiv-u-ministerstvi-osviti-i-nauki-ukrayini>
43. Про затвердження алгоритму прийняття та розгляду в Міністерстві освіти і науки України повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень закону України «Про запобігання корупції» Наказ від 18 листопада 2020 р. № 1429 / Міністерство освіти і науки України. URL: [osviti-i-nauki-ukrayini-povidomlen-pro-mozhliivi-fakti-korupciynih-abo-povyazanih-z-korupciyeyu-pravororushen-inshih-porush](https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-algoritmu-prijnyattya-ta-rozglyadu-v-ministerstvi-osviti-i-nauki-ukrayini-povidomlen-pro-mozhliivi-fakti-korupciynih-abo-povyazanih-z-korupciyeyu-pravororushen-inshih-porush)
44. Про затвердження антикорупційної програми Міністерства освіти і науки України на 2021-2023 роки: Наказ від 23 березня 2021 р. № 353 / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-antikorupciynoi-programi-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini-na-2021-2023-roki>
45. Про затвердження антикорупційної програми Міністерства освіти і науки України на 2024-2026 роки від 28 березня 2024 р. № 408 / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-antikorupciynoi-programi-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini-na-2024-2026-roki>
46. Про вдосконалення процесу управління корупційними ризиками: Наказ від 28 грудня 2021 р., № 830/21 / Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0219-22#Text>
47. Про дотримання антикорупційного законодавства: Лист від 21 грудня 2022 р., № 1/15571-22 / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-dotrimannya-antikorupciynogo-zakonodavstva>
-

Diamentovych D. Normative provision of the state policy to combat corruption, especially in the field of education

In the process of studying the regulatory and legal framework, it was established that the basis of the regulatory support of state policy in the field of combating corruption was laid by the Law of Ukraine «On the Organizational and Legal Basis of Combating Organized Crime», adopted on June 30, 1993, which defined the system of bodies engaged in the fight against organized crime organized crime, in particular: Coordination Committee to fight corruption and organized crime, created under the President of Ukraine.

For the first time, the Ministry of Education of Ukraine played a significant role in the fight against corruption in August 1994, when the Decree of the President of Ukraine entrusted it with the duty to carry out measures aimed at exposing persons who organize criminal groups, involve young people, pupils, students and others in them. citizens, use various security structures to cover up their criminal activities.

It was established that the first special Law in the field of combating corruption was adopted on October 5, 1995, which: provided a definition of the concept of corruption and corrupt acts; the list of subjects of corruption acts that fight against corruption is defined; special restrictions have been established for civil servants and other persons authorized to perform state functions; responsibility for the commission of a corruption offense and the procedure for compensation of damages to individuals and legal entities caused by such an offense have been established. It was revealed that the mid-2000s was marked by Ukraine's ratification of a number of International Conventions on the fight against corruption, including the Laws of Ukraine «On the Ratification of the Civil Convention on Combating Corruption», «On the Ratification of the United Nations Convention Against Corruption» and «On the Ratification of of the Criminal Convention on Combating Corruption». It was these Conventions that established the foundations for a universal system of combating and

preventing corruption, but the effectiveness of their implementation had to depend on the level of implementation at the national level.

It was established that a number of normative legal acts aimed at preventing and countering corruption risks in the field of education were adopted starting in 2018. And starting from the end of 2022, the Ministry of Education and Science of Ukraine approved a number of Methodological recommendations in its Letters, which supplemented the legal positions, including the presence/absence of a conflict of interests during the exercise of powers by the head of an educational institution.

Key words: *corruption, corruption offences, state policy, regulatory support, the sphere of education.*